



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดนนทบุรี
Development Guidelines of Community Pest Management Centers in Nonthaburi Province

รัสนิศา พันธวงศ์ (Rusnisa Phanthawong)¹เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)²

บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการ 2) ความรู้ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 3) สภาพการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 5) ความคิดเห็นของคณะกรรมการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประชากรที่ศึกษาคือ คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดนนทบุรี ศูนย์ละ 5 ราย จำนวน 16 ศูนย์ รวมทั้งหมด 80 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ ผลการวิจัย พบว่า 1) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.66 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 29.08 ปี คณะกรรมการฯ มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งเฉลี่ย 4 – 5 ปี โดยร้อยละ 42.5 มีตำแหน่งทางสังคมเป็นผู้นำชุมชนซึ่งในการตัดสินใจเข้าร่วมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเนื่องจาก ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และมีการปลูกข้าวมากที่สุด มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี 160,875.00 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี 106,125.00 บาท และรายได้รวมต่อปีเฉลี่ย 267,000 บาท 2) ความรู้ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมากโดยมีความรู้มากที่สุดในประเด็นการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้แก่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการประสานวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร และศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ 3) การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความเห็นว่าศูนย์มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดที่สุดในประเด็น การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และการดำเนินงานด้านบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่ามีปัญหาด้านสถานที่มากที่สุดคือไม่มีตัวอย่างของจริงให้ดู และด้านการดำเนินงานพบว่ามีปัญหามากที่สุดคือ ไม่มีกฎระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ โดยมีข้อเสนอแนะให้มีตัวอย่างโรคและแมลงของจริงให้ดู เสนอให้เน้นย้ำกฎระเบียบ ข้อบังคับ และการแบ่งมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน 5) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน คณะกรรมการศูนย์เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรมีการพัฒนาองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในประเด็น การมีวัสดุอุปกรณ์ และบริเวณในการขยายสารชีวภัณฑ์ และควรมีการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในประเด็นการกำหนดให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืช ควรมีการรายงานการรายงานและแจ้งสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชควรมีการจัดตั้งกองทุนและความสามารถในการจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืช

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

¹นักศึกษาหลักสูตร เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช atsanan@hotmail.com

²รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชyooobench@hotmail.com

³รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชbumpen.keo@stou.ac.th



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, social, and economic conditions of the committees 2) knowledge of community pest management center committees regarding the operations of community pest management centers 3) the operation conditions of community pest management centers 4) problems and suggestions of committees about the operation of community pest management centers 5) opinions of the community pest management center committees regarding development guidelines for community pest management center operations. The population of this study included chairman, vice-chairman, secretary, treasurer, and spokesperson (5 per center) in Nonthaburi province with the total number of 80 people from 16 community pest management centers. Tool used in this study was interview. Data was analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, ranking, and standard deviation. The results of the research revealed that 1) most of the committees from community pest management centers were male with the average age of 52.66 years, completed primary school education level, and had the average experience in agriculture of 29.08 years. It also revealed that the committees held the position for the duration of 4-5 years. 42.5% of them mostly had social position as community leaders who made decisions to participate in community pest management centers. They had received the extension from agricultural extension officers and grew rice at the highest volume. Their average income in the agricultural sector per year was 160,875.00 Baht, the average income outside of the agricultural sector per year was 106,125.00 Baht, and the total average income per year was 267,000 Baht. 2) In regards to the knowledge of community pest management center committees, the study found out that they had the knowledge about the operations of community pest management centers at the high level with the highest knowledge level in the aspect of the operations of community pest management centers such as the fact that the centers had coordinated to bring lecturers to transfer knowledge to farmers and the centers produced microbial pesticides and natural pest enemies. 3) For the operations of community pest management centers, the committees expressed their opinions that the topics of public relations, pest management follow-up, and integrated operation and networking in the practice level were at the highest level. 4) Problems and suggestions regarding the community pest management center operations revealed that the most problematic issue was about location as there was no actual location to see. While the most problematic issue for the operation was that there were no rules for members to keep. Suggestions would include having the actual samples of disease and pest to observe, proposing the emphasis of rules, regulations, and clear division of duties. 5) Development guidelines for the operations of community pest management centers. The center committees agreed upon the most that there should be the development of the components of community pest management centers on the aspect of having equipments, materials, and area for the expansion of microbial pesticides, the development in the operation of community pest management centers regarding the aspect of the determination to have the knowledge exchanging arena for pest management technology, the reporting of reports and situation announcement regarding the pest outbreak, the funding establishment, and the capability to manage or produce natural enemies to control pests.

Keywords: Development guideline, Community pest management



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาการระบาดของศัตรูพืชได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยภายใน ได้แก่ ลักษณะปลูกพืชที่เป็นพื้นที่กว้างติดต่อกันนาน การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชปริมาณมากทำให้ศัตรูธรรมชาติตาย และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) ศัตรูพืชมีการขยายปริมาณเพิ่มมากขึ้น เกิดการพัฒนาสายพันธุ์ใหม่มีความต้านทานและดำรงชีวิตอยู่ได้ มีการขยายพันธุ์อย่างรวดเร็ว และเกิดศัตรูพืชชนิดใหม่ สร้างความเสียหายให้กับพืชผลทางการเกษตร จากภัยศัตรูพืชที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งที่ผ่านมาเกษตรกรมีการใช้สารเคมีเป็นหลัก ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศัตรูพืชอย่างถูกต้อง ทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) จัดตั้งขึ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร และชุมชนจากภัยศัตรูพืชที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการจัดการศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผ่านมาพึ่งพาสารเคมีเป็นหลัก อาศัยประสบการณ์และความเคยชิน โดยขาดความรู้ด้านวิชาการจึงทำให้ผลผลิตเสียหายและไม่มีคุณภาพ ระบบนิเวศถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง กรมส่งเสริมการเกษตรจึงริเริ่มแนวความคิดการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกร ชุมชน และท้องถิ่นให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจรและยั่งยืน โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชนและหน่วยงานราชการ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เน้นให้มีความรู้ในเรื่องการติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช อย่างถูกต้องเป็นระบบ การควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีชีวภาพ เพื่อลดหรือทดแทนการใช้สารเคมี การเฝ้าระวัง และวางแผนการจัดการศัตรูพืชให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ก่อนที่จะเกิดความเสียหายกับพืชผลทางการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีการควบคุมศัตรูพืชที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรพร้อมยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561) กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศัตรูพืช ในปี 2555 – 2562 ดังนี้ พัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช สร้างระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช ป้องกัน ควบคุม ช่วยเหลือ และปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรและชุมชนในการพึ่งพาตนเอง โดยมีการจัดตั้งกลุ่มอารักขาพืช สังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัดทุกจังหวัดซึ่งทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ และวางแผนการดำเนินงานด้านการอารักขาพืชในจังหวัด และดำเนินการตามแผนโครงการและมาตรการด้านการอารักขาพืช สำรวจ ติดตาม เฝ้าระวังการระบาดของศัตรูพืชและประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการระบาดของศัตรูพืช ศึกษาพัฒนา รูปแบบและวิธีการจัดการศัตรูพืชที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและถ่ายทอดเทคโนโลยีการอารักขาพืชให้กับเจ้าหน้าที่และเกษตรกร โดยกิจกรรมด้านอารักขาพืชจะดำเนินการโดยใช้กลไกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน

จังหวัดนนทบุรี ได้เริ่มดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนโดยการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร เมื่อปี พ.ศ. 2553 - 2554 จำนวน 20 ศูนย์ และในปัจจุบัน (ปี 2555 – 2562) จังหวัดนนทบุรีมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน รวมทั้งสิ้น 16 ศูนย์ มีสมาชิกจำนวน 486 ราย และมีคณะกรรมการในการบริหารงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 5 ราย ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหนียวญิก เลขานุการ และประชาสัมพันธ์ ภายใต้การสนับสนุนของกรมส่งเสริมการเกษตร ตามโครงการลดความเสี่ยงจากการระบาดของศัตรูพืชเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชนจากภัยศัตรูพืช เน้นการพัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้จัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง ตลอดจนลดการใช้สารเคมีของเกษตรกรภายในพื้นที่สถานการณ์การส่งเสริมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของจังหวัดนนทบุรี ยังมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจำนวนมากที่ไม่สามารถปฏิบัติ ดำเนินงาน



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ได้ตรงตามกฎระเบียบ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ ทั้งทางด้านการบริหารจัดการศูนย์ฯ แผนพัฒนาศูนย์ฯ และการจัดการศัตรูพืชในชุมชนตนเอง

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อนำผลการศึกษาไปกำหนดแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็ง และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความรู้ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดนนทบุรี
5. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการฯ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดนนทบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิกประชาสัมพันธ์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 16 ศูนย์ฯ ละ 5 ราย รวมจำนวน 80 ราย ดำเนินการศึกษากับประชากรทุกราย โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดนนทบุรี มีผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคมของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

1.1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 58.8 เป็นเพศชาย และร้อยละ 41.2 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 52.66 ปี อายุต่ำสุด 36 ปี สูงสุด 73 ปี โดยจบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด และมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 29.08 ปี

1.2) สภาพทางสังคมของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 20.0 มีตำแหน่งทางสังคมเป็นประธาน รองประธาน ประธานสัมพันธ์ เภรัญญิก และเลขานุการเท่าๆ กัน มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเฉลี่ย 4.59 ปี ร้อยละ 42.5 มีตำแหน่งทางสังคมเป็นผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผช.ผญบ.) ร้อยละ 31.2 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.โดยร้อยละ 87.5 คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการตัดสินใจเข้าร่วมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.3) สภาพทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนปลูกข้าวมากที่สุด รองลงมาปลูกพืชผัก มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี 160,875 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี 106,125 บาท และรายได้รวมต่อปีเฉลี่ย 267,000 บาท

2. ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.1) ความรู้ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 80.0 มีความรู้ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 13.25 คะแนน คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน และคะแนนสูงสุด 15 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน โดยแบ่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็น 3 ประเด็นดังนี้

(1) ความรู้เรื่องวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตอบคำถามได้ถูกต้องแต่ละคำถามเรียงจากมากไปน้อย คือ ข้อคำถามศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีวัตถุประสงค์เป็นแหล่งความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชให้แก่เกษตรกร และข้อคำถามศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการความรู้และแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร ตามลำดับ

(2) ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตอบคำถามได้ถูกต้องแต่ละคำถามเรียงจากมากไปน้อย คือ ข้อคำถามคณะกรรมการศูนย์ฯ มีบทบาทหน้าที่ประสานงานและรายงานการระบาดของศัตรูพืช คณะกรรมการศูนย์ฯ มีบทบาทหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรทราบ คณะกรรมการศูนย์ฯ มีบทบาทหน้าที่ในวางแผนการปฏิบัติงานของศูนย์ คณะกรรมการศูนย์ฯ มีบทบาทหน้าที่เสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จากหน่วยงานต่างๆ และคณะกรรมการศูนย์ฯ มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ตามลำดับ

(3) ความรู้เรื่องการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตอบคำถามได้ถูกต้องแต่ละคำถามเรียงจากมากไปน้อย คือ ข้อคำถามศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการประสานวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องสำรวจแปลงพยากรณ์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลผลิต ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ให้เกษตรกร คณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์เตือนภัยเมื่อพบการระบาดของศัตรูพืช ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดำเนินการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นผู้ประสานงาน



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

และให้ความรู้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตามลำดับ

3. สภาพการดำเนินงานที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดนนทบุรี พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในด้านต่างๆ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	อันดับ
1. ด้านสถานที่	4.24	มากที่สุด	5
2. การดำเนินงานคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	4.25	มากที่สุด	4
3. การดำเนินงานสมาชิก	4.04	มาก	6
4. การดำเนินงานแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	4.55	มากที่สุด	2
5. การดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช	3.80	มาก	7
6. การดำเนินงานด้านบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน	4.40	มากที่สุด	3
7. การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์	4.88	มากที่สุด	1
	4.31	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 มีการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในด้านต่างๆ โดยแบ่งการดำเนินงานในด้านต่างๆ เป็น 7 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้

1) การดำเนินงานด้านสถานที่ พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีอาคาร สถานที่เป็นสัดส่วน จัดสถานที่ตั้งให้อยู่ในแหล่งชุมชน การเดินทางสะดวก และจัดอุปกรณ์สำคัญที่จำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตขยายชีวภัณฑ์

2) การดำเนินงานคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด คือคณะกรรมการมีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งประธานคณะกรรมการและมอบหมายหน้าที่ชัดเจน และจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการมีการประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

3) การดำเนินงานของสมาชิก พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก และ พัฒนาสมาชิกมีความรู้ ทักษะ ในการผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ที่จำเป็น



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

4) การดำเนินงานแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อย่างน้อย 1 แปลง และมีป้ายแปลงแสดงข้อมูล

5) การดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ ในแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงเกษตรกร และ มีการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจ ให้สำนักงานเกษตรอำเภอทราบ

6) การดำเนินงานด้านบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และ มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง

7) การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการประชาสัมพันธ์ วิชาการ, หนังสือพิมพ์ หรือหอกระจายข่าว อย่างใดอย่างหนึ่ง และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่าน social mediaต่าง ๆ

4. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยแบ่งเป็นประเด็น 2 ประเด็น คือ ปัญหาและข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1) ปัญหาแบ่งเป็นประเด็น 5 ประเด็น ดังนี้

(1) ด้านสถานที่

- การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านสถานที่ พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ไม่มีตัวอย่างของจริงให้ดู เช่น ตัวอย่าง โรคพืช แมลง อายุ ไม่มีบริเวณสำหรับผลิตขยายชีวภัณฑ์และจัดเก็บอุปกรณ์การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์ ไม่มีอุปกรณ์สำคัญที่จำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตขยายชีวภัณฑ์ การเก็บตัวอย่างดินมีความยุ่งไม่มีเอกสารวิชาการ, โพสต์เตอร์, สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้กับสมาชิกและเกษตรกรภายนอกยาก สถานที่ไม่ได้ตั้งให้อยู่ในแหล่งชุมชนการเดินทางสะดวก และไม่มีอาคาร สถานที่เป็นส่วน ตามลำดับ

(2) การดำเนินงานคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ไม่มีกฎระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ คณะกรรมการไม่มีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งประธาน คณะกรรมการ และมอบหมายหน้าที่ชัดเจน ไม่มีการประชุมคณะกรรมการมีการประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และคณะกรรมการไม่มีแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการรายสัปดาห์ ตามลำดับ

(3) การดำเนินงานสมาชิก

- การดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกมีปัญหาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก ไม่มีการพัฒนาสมาชิกสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่นได้ สมาชิกไม่มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีการพัฒนาสมาชิก



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

มีความรู้ ทักษะ ในการผลิตและขยายชีวภัณฑ์ที่จำเป็น ไม่มีการพัฒนาสมาชิกมีความรู้ และทักษะในการสำรวจติดตามสถานการณ์ ศัตรูพืช ตามลำดับ

(4) การดำเนินงานแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช

- การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ไม่มีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง ไม่มีป้ายแปลงแสดง และไม่มีการสำรวจแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตามลำดับ

(5) การดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช

- การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ไม่มีการนำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชนได้ ไม่มีการจัดตั้งกองทุนและความสามารถในการจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ได้ ไม่มีการให้บริการหรือจัดให้มีการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้นได้ ไม่มีการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ ในแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงเกษตรกร และไม่มีการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจ ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ ตามลำดับ

(6) การดำเนินงานด้านบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน

- การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้านบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ไม่มีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และไม่มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง ตามลำดับ

(7) การดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์

- การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ไม่มีการประชาสัมพันธ์วิชาการ,หนังสือพิมพ์ หรือหอกระจายข่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง และไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่าน social media ต่างๆ ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะแบ่งเป็นประเด็น 6 ประเด็น ดังนี้

(1) ด้านสถานที่ คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สรุปได้ว่า เสนอให้มีตัวอย่างโรคและแมลงของจริงให้ดู โดยตั้งเป็นนิทรรศการตัวอย่าง หรือตัวอย่างเหมือนจริง เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้และสามารถนึกภาพตามได้

(2) ด้านการดำเนินงานคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สรุปได้ว่า เสนอให้เน้นย้ำกฎระเบียบข้อบังคับ และการแบ่งมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นไปด้วยดีและราบรื่น

(3) ด้านการดำเนินงานของสมาชิก คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สรุปได้ว่า เสนอให้มีการฝึกอบรม/ถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกให้สามารถเป็นวิทยากรประจำศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

(4) ด้านการดำเนินงานแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช สรุปได้ว่า เสนอให้คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เน้นย้ำให้สมาชิกตระหนักถึงความสำคัญของแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(5) ด้านการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สรุปได้ว่า เสนอให้มีการนำข้อมูลที่ได้จากแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชนได้

(6) ด้านการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สรุปได้ว่า เสนอให้มีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากมีงบประมาณที่จะสามารถสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมภายในศูนย์ฯ ได้

3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบ่งเป็นประเด็น 3 ประเด็นดังนี้

(1) ข้อเสนอแนะต่อนักส่งเสริม สรุปได้ว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้ามาแนะนำและถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

(2) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน สรุปได้ว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ ให้เกษตรกรได้นำไปใช้ในการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์ต่างๆ เพื่อใช้ในการป้องกันกำจัดแมลง/โรคต่างๆ ของเกษตรกร

(3) ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร สรุปได้ว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความต้องการให้เกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการวินิจฉัยโรคและแมลงศัตรูพืชเบื้องต้นได้

4) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนพบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความคิดเห็นว่า

1) ด้านการพัฒนาองค์ประกอบศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ควรมีวัสดุอุปกรณ์ และบริเวณในการขยายสารชีวภัณฑ์ ควรจัดเป็นแหล่งเรียนรู้และบริการด้านการจัดการศัตรูพืชครบวงจร และจัดให้มีอาคารสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมศูนย์ ตามลำดับ

2) ด้านการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการศูนย์ฯ คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ประสาน และรายงาน และจัดทำข้อมูลด้านศัตรูพืช ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร กำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และควรกำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการศูนย์ 1 ครั้งต่อเดือน ตามลำดับ

3) ด้านการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ควรมีการรายงานการรายงานและแจ้งสถานการณ์การระบาดศัตรูพืช ควรกำหนดให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืช ควรมีการจัดตั้งกองทุนและความสามารถในการจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืช ควรพัฒนาศักยภาพของสมาชิกให้มีความรู้ ทักษะ ในการผลิตและขยายชีวภัณฑ์ที่จำเป็น ควรมีการประชาสัมพันธ์ การดำเนินการของศูนย์ฯ และควรมีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง ตามลำดับ



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

4) ด้านการพัฒนาการดำเนินงานแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาด้านนี้ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ควรมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง ควรตรวจสอบแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และควรมีป้ายแปลงแสดงข้อมูล ตามลำดับ

5) ด้านการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาด้านนี้ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ควรมีการนำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชนได้ ควรมีการให้บริการหรือจัดให้มีการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้นได้ ควรมีการจัดตั้งกองทุนและความสามารถในการจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ได้ ควรมีการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ ในแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงเกษตรกร และควรมีการรายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจให้สำนักงานเกษตรอำเภอ ตามลำดับ

6) ด้านการพัฒนาการดำเนินงานด้านบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาด้านนี้ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ควรมีการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ควรมีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง และควรมีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามลำดับ

7) ด้านการพัฒนาการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาด้านนี้ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ วิชาการ หนังสือพิมพ์ หรือหอกระจายข่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคมของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สามารถอภิปรายเป็นรายประเด็นทั้ง 3 ประเด็นได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 52.66 ปี โดยส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555 : 81-82) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.18 ปี เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับ

1.2 สภาพทางสังคมของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ย 4.59 ปีโดยส่วนมากเป็นผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) ซึ่งผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ พบว่า ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการ เป็นระยะเวลา 2 ปี คณะกรรมการครึ่งหนึ่งไม่มีตำแหน่งทางสังคมอาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดนนทบุรี เริ่มก่อตั้งมา



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

จากความสนใจของเกษตรกรที่เป็นผู้นำ แกนนำ ที่มารวมกลุ่มกัน และช่วยกันแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เรียนรู้ด้านศัตรูพืช ก่อนหน้าที่จะก่อตั้งเป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทำให้ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งค่อนข้างนาน

2. ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดนนทบุรี ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสามารถอภิปรายเป็นรายประเด็นทั้ง 3 ประเด็นได้ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้คะแนนความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดนนทบุรีอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นไปในทิศทางเดียวกับปาริชาติ อาภรณ์วิชานพ พบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความรู้ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ย 4.59 ปีโดยส่วนมากเป็นผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) จึงมีโอกาสดำเนินงานได้รับความรู้จากหน่วยงานต่างๆ

2.2 สภาพการดำเนินงานที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดนนทบุรีจากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่า การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุดสามารถอภิปรายเป็นรายประเด็น 4 ประเด็นได้ดังนี้

2.2.1 ด้านสถานที่ จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความคิดเห็นว่ามี การดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีอาคาร สถานที่เป็นส่วน จัดสถานที่ตั้งให้อยู่ในแหล่งชุมชนการเดินทางสะดวก และจัดอุปกรณ์สำคัญที่จำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตขยายชีวภัณฑ์สอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2555) ตามข้อกำหนดองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของศูนย์ซึ่งพบว่าสาเหตุที่อาจส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ เนื่องมาจากวัสดุอุปกรณ์ภายในศูนย์ วัสดุอุปกรณ์การสำรวจแปลงพยากรณ์และผลิตขยายชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชของศูนย์ฯ มิได้เพียงพอโดยส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐเมื่อศูนย์ฯ เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานโครงการเท่านั้น วัสดุอุปกรณ์อาจชำรุด สูญหายและวัสดุ บางประเภทเป็นวัสดุที่ใช้แล้วหมดไป ศูนย์ฯ ไม่ได้ดำเนินการจัดหาทดแทน และในปีที่ผ่านมาศูนย์ฯ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากไม่ได้เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานโครงการทำให้ไม่เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.2.2 การดำเนินงานคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เห็นว่ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการมีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้งประธานคณะกรรมการและมอบหมายหน้าที่ชัดเจน รองลงมา จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการมีการประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งสอดคล้องกับ รัฐยา กลั่นจ้อย (2556 : 67-69) พบว่า ความคิดเห็นของคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนโดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากเรียงลำดับระดับความคิดเห็นด้วยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตามหน้าที่หลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.2.3 การดำเนินงานของสมาชิก จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่ามีการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

และ พัฒนาสมาชิกมีความรู้ ทักษะ ในการผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ที่จำเป็นสอดคล้องกับ รัฐยา กลั่นจ้อย (2556 :67-69) พบว่าคณะกรรมการฯ โดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจมาเรียนรู้ การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์

2.2.4 การดำเนินงานแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง และ มีป้ายแปลงแสดงข้อมูลสอดคล้องกับ รัฐยา กลั่นจ้อย (2556 :67-69) พบว่าคณะกรรมการฯ โดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากในประเด็นการคัดเลือกสมาชิกศูนย์ฯ เพื่อเป็นตัวแทนในการสำรวจแปลงพยากรณ์ การสำรวจแปลงพยากรณ์ฯ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลผลิ การเดินสำรวจแปลง อย่างน้อย 10 จุดต่อแปลง กระจายทั่วแปลง และ การบันทึกข้อมูลการสำรวจลงในแบบสำรวจแปลง พยากรณ์ฯ ด้านการรายงานและเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช

2.2.5 การดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสำรวจ ติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ ในแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงเกษตรกรและ มีการรายงานสถานการณ์ ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลงสำรวจ ให้สำนักงานเกษตรอำเภอทราบสอดคล้องกับ รัฐยา กลั่นจ้อย (2556 :67- 69) พบว่าคณะกรรมการฯ โดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น การรายงานข้อมูลการสำรวจแปลงพยากรณ์ฯ (แบบสำรวจ) ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

2.2.6 การดำเนินงานด้านบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและ มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนข้างเคียงสอดคล้องกับ รัฐยา กลั่นจ้อย (2556 :67-69) พบว่าคณะกรรมการฯ โดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากในประเด็น การประสานงาน การจัดการศัตรูพืชในชุมชน การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ฯ ผ่านสื่อต่างๆ การจัดการศูนย์ฯ ให้เป็น แหล่งเรียนรู้เพื่อให้เกษตรกรหรือศูนย์ฯ อื่น มาศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเวที

2.2.7 การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มี ความเห็นว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการประชาสัมพันธ์ วิชาการ ,หนังสือพิมพ์ หรือหอกระจายข่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่าน social mediaต่าง ๆ สอดคล้องกับ ปาริชาติอาภรณ์วิชานพ (2555 : 82-83) พบว่าคณะกรรมการฯ เห็นด้วยในระดับมากในประเด็นการประชาสัมพันธ์ สรุปผล การดำเนินงานของศูนย์ฯ ผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องการรับความรู้จากแหล่งความรู้เช่นหน่วยงานของรัฐเอกชน การศึกษาดู งานที่ต่างๆ เช่น ศูนย์บริหารศัตรูพืช ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอื่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนอื่นมาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.1 ปัญหาในดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนพบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ส่วนมาก ในด้านสถานที่มีปัญหาไม่มีตัวอย่างของจริงให้ดู เช่น ตัวอย่าง โรคพืช



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

แมลง อายุ ด้านการดำเนินงานคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาไม่มีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง ในด้านการดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช มีปัญหาไม่มีการนำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชนได้ ในด้านการดำเนินงานด้านบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับรัฐยา กลั่นจ้อย (2556 : 67-69) พบว่าขาดความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติและโรคพืช และวัสดุอุปกรณ์ ในการสำรวจแปลงไม่เพียงพอ การรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชไม่ต่อเนื่องการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตค่อนข้างน้อย สมาชิกศูนย์ฯ ไม่มีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร และขาดความชำนาญเกี่ยวกับการแยกชนิดของศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชการถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานภาครัฐเข้ามาอบรมไม่ตรงกับฤดูกาลผลิต คณะกรรมการขาดทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ และการกำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนถ่ายทอดความรู้ด้านการควบคุมศัตรูพืชไม่ต่อเนื่องสมาชิกศูนย์ฯ มีความรู้ในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ และชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชค่อนข้างน้อย และวัสดุอุปกรณ์ ในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์มีไม่เพียงพอการเชื่อมโยงการจัดการศัตรูพืชระหว่างศูนย์ฯ ในระดับอำเภอค่อนข้างน้อย และการเข้าร่วมกิจกรรมในเวทีต่างๆ ค่อนข้างน้อย

3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนพบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้ข้อเสนอแนะว่า เสนอให้มีตัวอย่างโรคและแมลงของจริงให้ดู โดยตั้งเป็นนิทรรศการตัวอย่าง หรือตัวอย่างเหมือนจริง เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้และสามารถนึกภาพตามได้ เสนอให้เน้นย้ำกฎระเบียบ ข้อบังคับ และการแบ่งมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นไปด้วยดีและราบรื่น เสนอให้มีการฝึกอบรม/ถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกให้สามารถเป็นวิทยากรประจำศูนย์ฯ ได้เสนอให้คณะกรรมการเน้นย้ำให้สมาชิกตระหนักถึงความสำคัญของแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เสนอให้มีการนำข้อมูลที่ได้จากแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชนได้ เสนอให้มีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเนื่องจากท้องถิ่นมีงบประมาณที่จะสามารถสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมภายในศูนย์ฯ ได้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการอยากให้ตัวอย่างโรคและแมลงให้กับเกษตรกรที่มาศึกษาดูงานภายในศูนย์ฯ หรือสมาชิกคนอื่นๆ ดูและช่วยกันวิเคราะห์หวัณฉยให้ตรงตามโรคที่เป็นเพื่อที่จะหาวิธีการแก้ไขที่ถูกต้อง และสามารถนำมาแจ้งเตือนการระบาดในชุมชนได้ โดยร่วมกับท้องถิ่นเพื่อจะได้มีการร่วมงานบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

4. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นว่า แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถอภิปรายเป็นรายประเด็น 7 ประเด็นได้ดังนี้

4.1 ด้านการพัฒนาองค์ประกอบศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เห็นด้วยกับแนวทางด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ควรมีวัสดุอุปกรณ์ และบริเวณในการขยายสารชีวภัณฑ์ อาจเป็นเพราะว่าศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบางแห่งมีการเข้ารับบริการและการฝึกอบรมอยู่อย่างสม่ำเสมอทำให้วัสดุอุปกรณ์ขาดแคลน หรือต้องการเพิ่มขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

4.2 ด้านการพัฒนาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เห็นด้วยกับแนวทางด้านนี้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ประสาน และรายงาน และจัดทำข้อมูลด้านศัตรูพืชสอดคล้อง



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

กับรัฐยา กลั่นจัญ (2556 :67-69) พบว่าเห็นด้วยในระดับมากในข้อประสาน รายงาน และจัดทำข้อมูลด้านศัตรูพืชและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.3 ด้านการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เห็นด้วยกับแนวทางด้านนี้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ควรกำหนดให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืช และ ควรมีการรายงานการรายงานและแจ้งสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชสอดคล้องกับ รัฐยา กลั่นจัญ (2556 :67-69)พบว่า มีความเห็นระดับมาก คือ สมาชิกศูนย์ฯ มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช การส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ฯ เข้าร่วมการฝึกอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ

4.4 ด้านการพัฒนาการดำเนินงานแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เห็นด้วยกับแนวทางด้านนี้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ควรมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลงอาจเป็นเพราะว่าแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชของแต่ละศูนย์อาจจะไม่มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้การติดตามสถานการณ์และการเฝ้าระวังการระบาดของโรคและแมลงเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และแม่นยำ

4.5 ด้านการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เห็นด้วยกับแนวทางด้านนี้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ควรมีการนำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและแจ้งเตือนการระบาดในชุมชนได้ อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการและสมาชิกยังไม่ได้นำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขให้กับชุมชนมากเท่าที่ควร หากว่ามีการนำข้อมูลมาแจ้งเตือนทำให้สมาชิกหรือชุมชนมีการเฝ้าระวังเบื้องต้นได้ทัน

4.6 ด้านการพัฒนาการดำเนินงานด้านบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เห็นด้วยกับแนวทางด้านนี้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ควรมีการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และควรมีการจัดทำแผนพัฒนาฯ อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐมีงบประมาณที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร องค์กรเกษตรกร ที่มีการดำเนินงานแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรระดับในระดับชุมชน ซึ่งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสามารถที่จะขอรับสนับสนุนงบประมาณโดยการเสนอแผนพัฒนาของกลุ่มให้หน่วยงานต่างๆ พิจารณาดูถึงความสอดคล้องของโครงการของหน่วยงานนั้น

4.7 ด้านการพัฒนาการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เห็นด้วยกับแนวทางด้านนี้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ วิชาการหนังสือพิมพ์ หรือหออกระจายข่าวอย่างใดอย่างหนึ่งอาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การประชาสัมพันธ์ผ่าน Social Media อาจจะทำให้เกษตรกรไม่เข้าถึงช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง ควรมีการประชาสัมพันธ์ วิชาการหนังสือพิมพ์ หรือหออกระจายข่าวเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. **ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน** ในเรื่องศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการประสานวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร และมีการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ ดังนั้นคณะกรรมการควรมีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และควรฝึกให้คณะกรรมการ/สมาชิก ถอดองค์ความรู้ของวิทยากรผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันเพื่อนำมาปรับใช้กับสภาพแวดล้อม กิจกรรมของกลุ่มตนเอง

2. **ควรส่งเสริมให้มีการบริหารกองทุนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และโปร่งใส** คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในเรื่องการจัดตั้งกองทุนและความสามารถในการจัดการหรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ได้ ดังนั้นควรส่งเสริมให้มีการบริหารกองทุนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และโปร่งใสโดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมผลิตขยายศัตรูธรรมชาติจำหน่ายให้กับสมาชิกในราคากลุ่มและเกษตรกรทั่วไปในราคาปกติ เพื่อให้กลุ่มมีรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน

3. **ควรจัดหาตัวอย่างโรคและแมลงจัดเก็บไว้ที่ศูนย์ฯ ในรูปแบบนิทรรศการ** คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ ไม่มีตัวอย่างของจริงให้ดู เช่น ตัวอย่าง โรคพืช แมลง อาวุธ ดังนั้นควรจัดหาตัวอย่างโรคและแมลงจัดเก็บไว้ที่ศูนย์ฯ ในรูปแบบนิทรรศการ หรือขอสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยต่างๆ หรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. **ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลงลึกไปที่กลุ่มศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ประสบความสำเร็จหรือศึกษากลุ่ม/ศูนย์ฯ ที่มีการส่งเสริมด้านการระดมทุน ทุน และการพัฒนาระบบตลาด** จะได้นำมาปรับใช้พัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อให้มีศักยภาพในการต่อรองกับตลาด การซื้อปัจจัยการผลิต พัฒนาความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

2. **ควรมีการขยายการวิจัยไปสู่ท้องที่อื่นในระดับกว้างขึ้น เช่น ระดับภาค หรือทำการวิจัยเชิงลึกในระดับตำบล**

3. **เนื่องจากงานวิจัยเรื่องนี้เก็บข้อมูลจากกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเท่านั้น ดังนั้นควรทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนโดยเก็บข้อมูลจากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง**

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561). คู่มือศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร

กิตติยา สวัสดิภาพ (2554). “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังในการพัฒนาการเกษตรเพื่อพึ่งพาตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา สาขาพัฒนาสังคม.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2556). ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาชนบท หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2548). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

ปริญญารัตน์ ภูศิริ และคณะ (2554). “รายงานเชิงวิจัยสำรวจเรื่องโครงการส่งเสริมการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง ปี 2554”.กรมส่งเสริมการเกษตร.

ปาริชาติอาภากรณวิธานพ.(2555)“ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริม การเกษตรและสหกรณ์.

ราชบัณฑิตยสถาน.(2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วิจารณ์ พานิช. (2548). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่21. กรุงเทพฯ:มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

รัฐยา กลั่นจ้อย (2556). “ศึกษาเรื่องการทำงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี”วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ.(2557) การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ กรุงเทพมหานคร.สำนักพิมพ์นิติธรรม.

สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี(2562).แผนประเมินศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนปี 2562 จังหวัดนนทบุรี(อัดสำเนา)

สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี(2563).สรุปผลการจัดชั้นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปี 2563จังหวัดนนทบุรี(อัดสำเนา)

